

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN COVID-19 NEDENİYLE ARA VERİLEN EĞİTİME YENİDEN BAŞLANMASI HAKKINDA GÖRÜŞLERİNİN

İNCELENMESİ: NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Savaş BERK¹

Makale Bilgisi

Araştırma Makalesi

DOI: 10.19171/uefad.837662

Makale Geçmişi:

Başvuru 08.12.2020

Kabul 17.05.2021

Anahtar Kelimeler:

Covid-19,
Özel eğitim,
Özel eğitim öğretmenleri.

Özet

Bu araştırma, Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde çalışan öğretmenlerin Covid-19 salgınından dolayı ara verilen eğitime yeniden başlanması hakkında görüşlerinin ortaya konulması amacı ile yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örneklem yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamında; Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde hizmet veren özel eğitim alan mezunu, psikoloji, çocuk gelişim, okul öncesi öğretmenliği mezunu, sınıf öğretmenliği mezunu ve branş öğretmenlerinden oluşan toplam 27 öğretmenle görüşme yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlere Covid-19 salgınından dolayı ara verilen eğitime yeniden başlanması süreci, “Kontrollü Sosyal Hayat” kapsamında yapılan uyarlamalar ve karşılaşılan sorunlar bağlamında sekiz adet soru sorulmuştur. Araştırmadaki veriler, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak elde edilmiş olup betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler incelendiğinde; Covid-19 salgınından dolayı ara verilen eğitime yeniden başlanması hakkında öğretmenlerin olumlu, olumsuz ve kademeli olmak üzere üç görüşe sahip olduğu görülmektedir. Katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde; olumlu görüşe sahip öğretmenlerin çoğunlukla özel gereksinimli öğrencileri için eğitimin başlaması gerekliliği üzerinde durdukları tespit edilmiştir. Olumsuz görüş bildiren öğretmenlerin ise özel eğitimde öğrencilerle temas olmasından dolayı virüsün kendilerine ve kendilerinden de başkalarına bulaşmasından endişe ettikleri ve buna bağlı olarak eğitim öğretim faaliyetlerinin niteliğinin düşeceği kaygısına kapıldıkları görülmüştür.

EXAMINING THE VIEWS OF SPECIAL EDUCATION TEACHERS ON THE RESUMPTION OF EDUCATION INTERRUPTED DUE TO COVID-19: A QUALITATIVE RESEARCH

Article Information

Research Article

DOI: 10.19171/uefad.837662

Article History:

Received 08.12.2020

Accepted 17.05.2021

Keywords:

Covid-19,
Special education,

Abstract

This qualitative study aimed to reveal the opinions of teachers working in Special Education and Rehabilitation Centers about restarting education in the Covid-19 outbreak. An interview was conducted with a sample of 27 teachers, consisting of special education graduates, psychology, child development, preschool teacher graduates, primary school teachers and branch teachers who serve in Special Education and Rehabilitation Centers determined using the purposeful sampling method. The data in the study were obtained using semi-structured interviews and analyzed using descriptive analysis. Findings show that teachers with positive views mostly emphasize the necessity of starting education for their students with special needs. Teachers who gave negative opinions were worried that the virus would be transmitted to them and to others due to contact with students in special

¹ Arş. Gör., Hakkari Üniversitesi, savasberk@hakkari.edu.tr, OrcID: 0000-0001-9528-0313

Special education, and they were worried that the quality of educational activities would decrease teachers. accordingly.

Kaynakça Gösterimi: Berk, S. (2021). Özel eğitim öğretmenlerinin Covid-19 nedeniyle ara verilen eğitime yeniden başlanması hakkında görüşlerinin incelenmesi: Nitel bir araştırma. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(Özel Sayı), 84-124. <https://doi.org/10.19171/uefad.837662>

Citation Information: Berk, S. (2021). Examining the views of special education teachers on the resumption of education interrupted due to Covid-19: A qualitative research. *Journal of Uludag University Faculty of Education*, 34(Special Issue), 84-124. <https://doi.org/10.19171/uefad.837662>

1. GİRİŞ

“Salgın (Epidemi)”, belli bir yer ve zaman dilimi içinde bir hastalığın fazla sayıda görülmesini, “pandemi” ise büyük salgınların kıta ve kıtalar arasında görülmesini ifade eder (Arık, 1991). İnsanlık tarihinde geçmişten günümüze kadar bulaşıcı hastalıkların salgına dönüşerek toplum sağlığını tehlikeye düşürmesi ve insanlarda korku ile endişenin yaygınlaşmasına sebep olması ile ilgili pek çok örnek bulunmaktadır.

Tarih incelendiğinde, kayıtlara geçen iki büyük veba salgınının yaşandığı görülmektedir. İlk önemli salgın 6. yüzyılda Bizans İmparatorluğu’nu, 7. ve 8. yüzyılda da Batı Avrupa’yı ciddi şekilde etkilemiştir. İkinci salgın ise 14. yüzyılda patlak veren ünlü veba salgını ile başlamış, ancak 17. yüzyılda, 1665 Londra vebası ile son bulmuştur. Avrupa’nın bu bunalımlı dönemlerinde on binlerce köy, salgından dolayı haritadan silinmiştir (Yiğit ve Gümüşçü, 2016). Bu veba salgınları, insanların hastalıklara ve sağlık konusuna bakışını değiştirmeye başlamıştır.

Veba salgınlarının verdiği zararlar halk sağlığı kavramını gündeme getirmiştir. Özellikle Ortaçağ Avrupa’sında salgın hastalıklar tıbbın bir bilim olarak yetersiz olduğunu gösterdiği için halk sağlığı kavramının da temelleri atılmıştır. Çünkü veba salgınını denetim altına almak için toplumsal taban güçlendirilmeliydi ve bilinçlendirilmeliydi. Örneğin, Almanya ile İtalya’da tüccarlar ve soylular, sağlık heyetleri ile veba evleri kurmuşlardır. Karantina uygulayıp vebanın ilerleyişini izlemek amacıyla ayrıntılı ölü kayıtları tutmuşlardır. Bu tür iş ve işlemlerle sağlık hizmetlerinin gelişmesi ve açılan kurumlar, Avrupa’da hastalığın ilerlemesini tamamen yok etmese de yavaşlamasını sağlamıştır (Nikiforuk, 1991).

Türk tarihinden salgına dönüşen hastalıklara örnekler verebilmek mümkündür. Cumhuriyetin ilk yıllarında frengi hastalığının salgına dönüşmesi ve bu nedenle özellikle Anadolu'da pek çok insanın bu hastalığa yakalanması Türk tarihi açısından çarpıcı bir örnektir. Bu dönemde yeni açılan hastaneler ve dispanserlerle birlikte gezici sağlık ekiplerinin çalışmaları ve ücretsiz yapılan tedaviler salgınla mücadeleye büyük katkı sağlamıştır. Süreç içinde çıkarılan yasaklar ve kanunlar da frengiyle mücadeleyi sağlamlaştırmıştır. Dönemi itibarıyla bir yandan yoksulluk, diğer yandan da savaş şartlarının yaşanmasına rağmen frengi ve diğer bulaşıcı hastalıklarla mücadele aralıksız devam etmiştir. Dolayısıyla Cumhuriyetin ilk yıllarında, frengiyle mücadelede bir başarıdan söz edilebilir (Özdiç, 2020). Aynı başarı ifadesini 2020 yılında yaşanan Covid-19 salgını için de ifade etmek mümkündür. Özellikle Nisan ve Mayıs aylarında sokağa çıkma yasakları başta olmak üzere alınan önlemlerle salgının daha çok yayılmasının önüne geçildiği düşünülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti tarihinde bir başka salgın örneği olarak sıtma hastalığını gösterebiliriz. Filozof John Dewey, eğitim reformu için ülkemize geldiğinde Anadolu'daki sıtma salgınında bahsetmiştir. Sıtmanın her türlü zararı yanında ekonomik zararları da olduğunu ifade eden Dewey, modern ve teknik yollar ile birlikte sağlık bilgilerinin yayılmasının Türk halkını rahatsız eden hastalıkların azaltılmasında faydalı olduğunu belirtmiştir. Bunun için Sağlık Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığının ortaklaşa çalışmalar yapması gerektiğini açıklamıştır. Örneğin okullarda uygulamalı bir sağlık bilgisi dersinin okutulmasının önemine değinmiştir (Bal, 1991).

Yeni tip koronavirüs (Covid-19) salgınının 2020 yılında ortaya çıkması ile Türkiye'de salgın hastalık konusu tekrar gündeme gelmiştir. Covid-19 sürecinde frengi ve sıtma hastalıklarının görüldüğü döneme benzer önlem uygulamaları yapılmıştır.

1.1. Covid-19 Salgını Sürecinde Özel Eğitim

2020 yılında Koronavirüs (Covid-19) salgınından dolayı Dünya Sağlık Örgütü tarafından küresel salgın ilan edilmiştir. Daha sonra hükümetler bazı önlemler almaya başlamıştır. Bu önlemler, bireylerin ve toplumların alışık olmadığı davranış kalıplarını ve yasakları içermektedir (Afacan ve Avcı, 2020). Çin'in Hubei eyaletine bağlı Vuhan kentinde 2019 sonlarında Covid-19 ortaya çıkmasından sonra, Türkiye'de ilk vaka 11 Mart 2020 tarihinde görülmüştür. Sağlık Bakanlığı tarafından ilk vakayı açıklanmasından hemen sonra 12 Mart 2020 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ilk ve orta dereceli okullar ile birlikte özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde 30 Mart 2020 tarihine kadar eğitime iki haftalık ara verilmesine yönelik kararı açıklamıştır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2020a). Okullarda 23 Mart 2020 tarihi itibarıyla derslerin internet üzerinden uzaktan eğitim şeklinde devam edileceği bilgisi verilmiştir. Öncelikle uzaktan eğitimin 30 Nisan 2020'ye kadar devam edeceği açıklaması yapan MEB, Bilim Kurulu'nun önerisiyle uzaktan eğitimin 2019-2020 eğitim öğretim yılının son günü olan 19 Haziran Cuma gününe kadar devam edeceği açıklamasında bulunulmuştur (MEB, 2020b). Özel gereksinimli öğrenciler için uzaktan eğitime ilişkin herhangi bir çalışma yapılmazken normal gelişim gösteren öğrencilerde olduğu gibi Eğitim Bilişim Ağı (EBA) üzerinden özel gereksinimli öğrencilerin eğitimine yönelik asenkron eğitimler yapılmıştır.

Pandemi sürecinin etkilediği öğrenci kitlesi içerisinde bulunan ve bu süreçten en fazla etkilendiği düşünülen kitlelerden birinin de özel gereksinimli bireyler olduğu söylenebilir. Özel gereksinimli bireylerin pandemiden en çok etkilenen kitlelerden biri olduğuna dikkat çekerek sürecin sonunda özel gereksinimli bireylerin öğrenme açıklarının artması sebebiyle, normalleşme sürecinde bu öğrenme açıklarını kapamanın kolay olmayacağı düşünülmektedir. Ayrıca pandeminin tüm insanlığı etkilediğini gerçeği ortada olsa da bazı grupların daha fazla etkilendiği vurgulanarak bu gruplar içerisinde özel gereksinimli bireylerin de olduğu bilinmelidir. Her bireyde çeşitli bireysel farklılıkların olabileceği ve bu bireysel farklılıklarından dolayı bazı

bireyler öğrenmelerini hızlı ve olağan süre içerisinde tamamlayabilirken bazıları ise daha fazla süre ve tekrara gereksinim duyabilmektedir (Kot, Sönmez, Yıkılmış ve Çiftçi-Tekinarslan, 2015; Arı, 2015). Özel gereksinimli bireyler düşünüldüğünde, bu durum özellikle bireyin yetersizliğine, yetersizliğinin şiddetine ve bireysel performansına göre farklılık gösterebilir. Alanyazında özel gereksinimli bireylerin daha fazla destek, süre ve tekrara gereksinimleri olduğu vurgulanmaktadır (Aslan, Özdemir, Demiryürek ve Çotuk, 2015; Ovayurt ve Akfırat, 2016; Üzümcü, 2018; Atlan, 2019). Dolayısıyla özel gereksinimli bireylerin yetersizlikleri sebebi ile eğitimlerinin sürekli tekrarlarla devam etmesinin ve pandemi sürecinde unutulmaması açısından da kesintiye uğramamasının önemli olduğu söylenebilir. Covid-19 Virüs Salgını Sırasında Aile, Çocuk ve Ergenlere Yönelik Psikososyal ve Ruhsal Destek Rehberi, özel gereksinimli bireylerin eğitim ya da fizik tedavi gibi ihtiyaçlarından pandemi nedeniyle mahrum kaldıkları ve bu çalışmalarını ailelerin özel eğitim öğretmeninden destek alarak sürdürmesinin önemine dikkat çekmektedir (Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği [COGEPDER], 2020). Ayrıca bu rehberde, ağır düzeyde zihinsel yetersizliği ya da otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin müdahalelerinin birdenbire kesilmesinin çok daha büyük problemlere neden olacağı ifade edilmektedir. Karabulut (2020) ailelerden alınan dönütlere göre, özel gereksinimli bireylerin pandemi sürecinde eğitimlerinin kesintiye uğraması sebebiyle rutinlerinde bozulmalar, davranış problemleri oluşması ve bazı edinilmiş beceriler de gerilemelerin olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca özel gereksinimli bireylerin aileleriyle yapılan görüşmelere göre aileler özel eğitim kurumlarının, gerekli önlemleri alarak açılmasını istediklerini belirtmişlerdir (Karabulut, 2020).

Pandemi sürecinde özel eğitime yönelik ortaya çıkan bu gelişmeler sonrasında Covid-19 salgının özel eğitim üzerindeki etkilerini inceleyen birçok araştırma gerçekleştirilmiştir (Kurt ve Kurtoğlu-Erden, 2020; Mengi ve Alpdoğan, 2020; Şenol ve Can-Yaşar, 2020). Kurt ve Kurtoğlu-Erden'in (2020) araştırmasında; pandeminin eğitim, özel gereksinimli bireyler,

öğretmenleri, aileleri, özel gereksinimli bireylere sunulan hizmetler üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma sonunda; pandemiden dolayı uzaktan eğitime geçilmesi aileler, öğretmenler ve öğrenciler üzerinde olumsuz etkiye neden olduğu, bu zorunlu uzaktan eğitim sürecine ilişkin ise bazı öğrencilerin olumsuz etkilenmesinin yanı sıra olumsuz düşünce ve tutumlar geliştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Mengi ve Alpdoğan (2020) tarafından özel eğitim öğrencilerinin uzaktan eğitim süreçlerinin nasıl gerçekleştiğine ilişkin öğretmen görüşleri incelenmiştir. Araştırmada 19 özel eğitim öğretmenin görüşü alınmıştır. Araştırma sonunda; özel eğitim öğretmenlerinin, özel eğitim alan öğrencilerinin özel eğitim ihtiyaçlarını uzaktan eğitim ile planlamada, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yürütülmesinde sorunlar yaşadıkları; özel eğitimde kullanılan materyal ve yardımcı teknolojilerin yüz yüze eğitim dışında uzaktan eğitim yoluyla amacına hizmet etmediği; uzaktan eğitim nedeniyle özel eğitim alan öğrencilerinin motivasyonun sağlanması ve problem davranışların sağaltımı konusunda önemli oranda güçlüklerle karşılaştıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Şenol ve Can-Yaşar (2020) ise; MEB'e bağlı özel eğitim kurumlarında görev yapan 14 özel eğitim öğretmeni ve 21 ebeveyn ile pandemi sürecinde verilen eğitime ilişkin görüşlerini incelenmek için görüşme gerçekleştirmiştir. Araştırmada veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak öğretmen ve ebeveynlerin uygun olduğu zamanlarda telefon ile yapılan görüşmelerle toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde içerik analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, pandemi sürecinde özel gereksinimi olan çocukların eğitimlerinin olumsuz etkilendiğini göstermektedir.

Pandemi sürecinde MEB'e bağlı okullar gibi özel teşebbüs olan Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde de eğitim öğretim faaliyetlerine ara verilmişti. Ancak MEB 01 Haziran 2020 tarihinde, Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinin 15 Haziran 2020'de eğitim öğretim faaliyetlerine yeniden başlaması yönünde karar almıştır (MEB, 2020c).

Eğitim öğretim faaliyetlerine yeniden başlanması kararıyla birlikte destek eğitim hizmetlerinin gerçekleştirildiği Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde hem sağlık hem de eğitim açısından birtakım sorunların ortaya çıkması ihtimali söz konusudur. Kurumlar, Covid-19 salgınına yönelik temizlik ve hijyen başta olmak üzere birçok konuda önlemler almakta, eğitim öğretim sürecinin aksamaması için Sağlık Bakanlığı ve MEB tarafından belirlenen talimatları yerine getirmeye çalışmaktadır. Dolayısıyla tüm bu gelişmelerden hareketle mevcut araştırmada, Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde hizmet veren öğretmenlerin, Covid-19 salgınından dolayı ara verilen eğitim öğretim faaliyetlerine 15 Haziran 2020’de yeniden başlanması ve hizmet verdikleri kurumlarda salgına yönelik gerçekleştirilen uyarlamalar ile yaşanan sorunlar hakkındaki görüş ve düşüncelerinin belirlenmesine ilişkin sorulara cevaplar aranmıştır.

Araştırmada yer alan katılımcıların Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde hizmet veren öğretmenlerden oluşması, Covid-19 salgını devam ederken yüz yüze eğitim öğretim faaliyetlerine başlayan ilk eğitim grubu olması açısından ayrı bir öneme sahiptir. Ayrıca araştırmada, salgın sürecinde öğretmenlerin eğitim ortamlarındaki pandemi koşullarını bizzat deneyimlemesi ve bu deneyimleri hakkındaki görüşlerinin yansıtılması hedeflenmektedir. Bu bağlamda araştırma sonunda ortaya konulan bulguların; sonraki araştırmalara ışık tutmasının yanında pandemi sürecindeki eğitim öğretim faaliyetlerinin seyrine yönelik ipuçları sunması araştırmanın önemini arttırmaktadır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Araştırmada başlıca veri toplama aracı görüşme olan ve olgulara ilişkin yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmak için görüşmenin araştırmacılara sunduğu etkileşim, esneklik ve sondalar yoluyla irdeleme özelliklerinin olmasından dolayı nitel araştırma desenlerinden olgu bilim deseni seçilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde hizmet veren öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, amaçlı örneklem yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Amaçlı örneklem yönteminde, örnekleme seçilen kişiler ya da objeler, araştırmacının amaçlarına en uygun yanıtı verebilecek birey ve objeler arasından seçilmesine olanak sağlamaktadır (Aziz, 1994). Bu bağlamda Ankara, İzmir ve Gaziantep ili merkezi sınırları içerisinde bulunan Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde Covid-19 öncesi ve sonrası dönemde hizmet veren ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden toplam 27 öğretmen bu araştırmanın örneklemini oluşturmaktadırlar. Araştırma kapsamında; Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde hizmet veren özel eğitim alan mezunu, psikoloji, çocuk gelişim, okul öncesi öğretmenliği mezunu, sınıf öğretmenliği mezunu ve branş öğretmenlerinden oluşan toplam 27 öğretmenle görüşme yapılmıştır. Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1*Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Bilgileri*

<i>Katılımcı</i>	<i>Eğitim Verdiği Öğrenci Grubu</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>Yaş</i>	<i>Kıdem</i>	<i>Mezun Olduğu Lisans Programı</i>
Ö1	Tüm Gereksinim Grupları	Kadın	34	8	Psikoloji
Ö2	Tüm Gereksinim Grupları	Kadın	22	1	Psikoloji
Ö3	Tüm Gereksinim Grupları	Kadın	27	4	Okul Öncesi Öğrt.
Ö4	Tüm Gereksinim Grupları	Erkek	26	3	Özel Eğitim Öğrt.
Ö5	Özel Öğrenme Güçlüğü	Erkek	30	8	Sınıf Öğrt.
Ö6	Dil Konuşma Bozukluğu	Kadın	29	4	Okul Öncesi Öğrt.
Ö7	Ağır Düzey Zihin Engelli	Kadın	23	2	Okul Öncesi Öğrt.
Ö8	OSB	Kadın	40	19	Okul Öncesi Öğrt.
Ö9	OSB	Erkek	25	4	Özel Eğitim Öğrt.
Ö10	OSB	Kadın	25	3	Özel Eğitim Öğrt.
Ö11	OSB	Erkek	25	3	Çocuk Gelişimi
Ö12	Özel Öğrenme Güçlüğü	Kadın	31	3	Sınıf Öğrt.
Ö13	3-6 yaş Erken Çocukluk	Kadın	33	7	Okul Öncesi Öğrt.
Ö14	0-6 Yaş OSB	Kadın	23	3	Çocuk Gelişimi
Ö15	Tüm Gereksinim Grupları	Kadın	58	9	Sınıf Öğrt.
Ö16	Özel Öğrenme Güçlüğü	Kadın	24	2	Okul Öncesi Öğrt.
Ö17	Tüm Gereksinim Grupları	Kadın	27	2	Okul Öncesi Öğrt.
Ö18	Ağır-Orta Düzey Zihin Yet.	Kadın	32	6	Psikoloji
Ö19	Tüm Gereksinim Grupları	Kadın	25	1	Özel Eğitim Öğrt.
Ö20	Tüm Gereksinim Grupları	Kadın	31	6	Okul Öncesi Öğrt.
Ö21	Tüm Gereksinim Grupları	Erkek	22	1	Özel Eğitim Öğrt.
Ö22	Orta-Hafif Düzey Zihin Yet.	Erkek	22	1	Özel Eğitim Öğrt.
Ö23	Tüm Gereksinim Grupları	Kadın	23	3	Çocuk Gelişimi
Ö24	Tüm Gereksinim Grupları	Kadın	36	1	Özel Eğitim Öğrt.
Ö25	Tüm Gereksinim Grupları	Kadın	29	5	Sınıf Öğrt.
Ö26	Tüm Gereksinim Grupları	Kadın	27	3	PDR
Ö27	Tüm Gereksinim Grupları	Kadın	27	2	PDR

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu (21) kadındır. Ayrıca öğretmenlerin; 8'inin Okul Öncesi Öğretmenliği, 7'sinin Özel Eğitim

öğretmenliği, 4'ünün Sınıf Öğretmenliği, 3'ünün Psikoloji, 3'ünün Çocuk Gelişimi ve 2'sinin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programından mezun olduğu görülmektedir. On dört öğretmen tüm gereksinim gruplarına eğitim verirken; 4 öğretmen sadece otizm spektrum bozukluğu olan çocuklara, 3 öğretmen sadece öğrenme güçlüğü olan çocuklara eğitim verdiğini ifade etmiştir. Öğretmenlerden 7'si en az 6 yıllık deneyime sahipken, 9 öğretmenin 30 yaş ve üzerinde olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada nitel araştırmalarda kullanılan görüşme tekniklerinden “yarı yapılandırılmış görüşme” yöntemi kullanılmıştır. Görüşme formu iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde, öğretmenlerin kişisel bilgilerine yönelik demografik bilgi formu uygulanırken ikinci bölümde ise ara verilen eğitime yeniden başlanması ile ilgili görüşlerini öğrenebilmek için “Covid-19 Nedeniyle Ara Verilen Eğitime Yeniden Başlanması Hakkında Öğretmen Görüşme Formu” uygulanmıştır.

2.3.1. Demografik bilgi formu

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde hizmet veren öğretmenlere ilişkin demografik bilgilerin toplanması amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulmuştur ve araştırmaya katılan öğretmenlere ait bilgilere (cinsiyet, yaş, kıdem, eğitim verdiği öğrenci grubu ve mezun olduğu lisans programı) ilişkin sorular yer almaktadır.

2.3.1.1. Pilot uygulama. Araştırma soruları özel eğitim alanında uzman üç öğretim üyesi (1 profesör, 1 doçent, 1 doktor öğretim üyesi) ile paylaşılmış, öğretmen görüşme formuna ilişkin görüş ve önerileri alındıktan sonra iki özel eğitim öğretmeniyle pilot uygulaması gerçekleştirilmiştir. Öğretmen görüşme formunda yer alan soruların açık ve anlaşılır olduğuna kanaat getirildikten sonra sorular öğretmenlere sorulmuştur.

2.3.2. Covid-19 Nedeniyle Ara Verilen Eğitime Yeniden Başlanması Hakkında Öğretmen Görüşme Formu

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde hizmet veren öğretmenlerin Covid-19 nedeniyle ara verilen eğitime yeniden başlanması ile ilgili görüşlerini, kontrollü sosyal hayat kapsamında salgına yönelik gerçekleştirilen uyarlamaları (*fiziki, öğretim faaliyetlerine yönelik, temizlik/hijyen*) ve kontrollü sosyal hayat kapsamında karşılaşılan sorunları (*öğretim faaliyetleri esnasında, derse katılım düzeyi, sosyal mesafe/maske/temizlik aile bilgilendirme ile ilgili*) öğrenebilmek amacıyla araştırmacı tarafından konu ile ilgili alanyazın taraması özel eğitim alan uzmanlarının görüşü alınarak sekiz soru kapsamında oluşturulmuştur.

2.4. Veri Toplama Süreci

Covid-19 süreci dikkate alınarak görüşmeler telefonda yüz yüze görüşme şeklinde yapılmıştır. Görüşmelere başlanmadan önce öğretmenlere araştırma konusu ile ilgili aydınlatılmış onam formu gönderilmiş daha sonra araştırmanın güvenilirliği açısından kimliğinin gizli tutulacağı söylenmiş ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ettikten sonra araştırma soruları yöneltilmiş ve görüşme kayıt altına alınmıştır. Araştırmacı tarafından gerçekleştirilen her bir görüşme, ortalama 7 ile 10 dakika arasında sürmüştür.

2.5. Verilerin Analizi

Bu araştırmada veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen pandemi süresince; öğretim sürecine, fiziksel mekânlar ve öğretmen- aile ve idareci ilişkilerine dair sorunları ve çözüm önerilerini esas alan toplamda sekiz sorudan oluşturulmuş “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” aracılığıyla toplanmıştır. Görüşmeler, öğretmenlerin izni doğrultusunda ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir.

Katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmeler; görüşme formundaki soru sıralaması dikkate alınarak bulgular kısmında aktarılmıştır. Her bir katılımcının görüşmesine ait ses kaydı ses kayıt cihazından alınarak bilgisayar ortamında yazı formatına dönüştürülmüştür. Ayrıca benzerlik arz

eden katılımcı görüşlerinin tekrar oluşturulması için yalnızca katılımcılardan birinin görüşüne yer verilmiştir.

2.6. Geçerlik, Güvenirlik ve Etik

Araştırmada geçerlik; bulguların tutarlı ve anlamlı olması, görüşmecilerin samimi ve içtenlikle cevap vermeleri, araştırmada elde edilen verilerin kavramsal çerçeve ile uyumlu olması, araştırmada elde edilen bulguların, araştırmacı tarafından kayıt altına alınması (Türnüklü, 2000; Yıldırım ve Şimşek, 2011) ile araştırmanın geçerliği sağlanmıştır.

Nitel araştırmacılar, araştırmalarının tutarlılığı veya kararlılığı için mümkün olduğu kadar süreçlerin basamaklarını yazmalıdırlar (Creswell, 2017). Bu araştırmada güvenirliliğin sağlanması için nitel araştırmalar için belirtilen öneriler doğrultusunda hareket edilmiştir. Araştırmanın güvenirliliğinin sağlanması için; araştırmacı tarafından araştırmaya dâhil edilen her bir kişiye aynı soruyu aynı sözcüklerle ve aynı biçimde sorulmuştur. Daha sonra iki farklı araştırmacının aynı paragrafı aynı şekilde kodlaması, yazıya aktarım kısmında her hangi bir problem yaşanmaması sağlanmıştır (Türnüklü, 2000). Bu amaçla analiz aşamasında araştırmacının dökümleri gerçekleştirmesinden sonra rastlantısal olarak seçilen üç döküm özel eğitim alan uzmanı (Dr. Öğretim Üyesi) tarafından kontrol edilmiştir. Ayrıca temalara ait içeriklerin çıktısı alınarak, tema ve içerik uyumu hem araştırmacı hem de alan uzmanı tarafından da kontrol edilmiştir. Böylece araştırma verilerinin nitel açıdan tutarlılığı sağlanmıştır. Ayrıca sonuçların, ortaya konan verilerle açık bir biçimde ilişkilendirilmesi, araştırmanın ham verilerinin başkaları tarafından incelenebilecek biçimde saklanmış olması ve verilerin araştırma sorularının gerektirdiği biçimde ayrıntılı ve amaca uygun bir biçimde toplanmasına dikkat edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Diğer taraftan araştırma verilerinin güvenirliliğini artırmak amacıyla nicel olarak da güvenirlilik hesaplaması yapılmıştır. Bu güvenirlilik çalışmasının sonucunda, Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği "Güvenirlilik =

Görüş Birliği/ (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100” formülü ile kodlayıcılar arası güvenilirlik %95 olarak hesaplanmıştır (Baltacı, 2017).

Bu araştırmanın, Hakkari Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından, 09.09.2020 tarihinde gerçekleştirilen 2020/21 sayılı oturumda, 1 sayılı kararıyla verilen etik kurul izni bulunmaktadır.

Araştırmanın yürütülebilmesi için Hakkari Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu’na başvuruda bulunulmuş, gerekli izinler alındıktan sonra veri toplama sürecine başlanmıştır.

3. BULGULAR

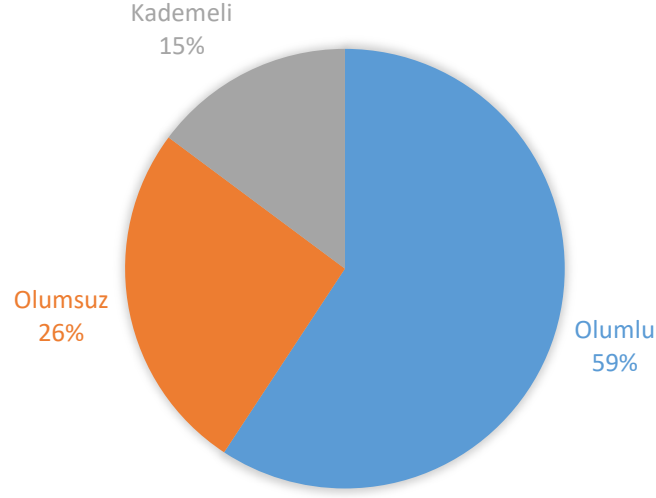
Bu çalışmada, Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde çalışan öğretmenlerin Covid-19 salgınından dolayı ara verilen eğitimin tekrar başlaması hakkında görüşleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Ayrıca öğretmenlere; kontrollü sosyal hayat kapsamında salgına yönelik gerçekleştirilen uyarlamaları (*fiziki, öğretim faaliyetlerine yönelik, temizlik/hijyen*) ve kontrollü sosyal hayat kapsamında karşılaşılan sorunları (*öğretim faaliyetleri esnasında, derse katılım düzeyi, sosyal mesafe/maske/temizlik aile bilgilendirme ile ilgili*) belirlemek amacıyla toplam yedi soru sorulmuştur. Bu bölümde yukarıda ifade edilen amaca ulaşmak için sorulan sorular doğrultusunda toplanan verilerin betimsel analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere öncelikle Covid-19 salgınından dolayı ara verilen eğitimin tekrar başlaması ile ilgili görüşleri sorulmuştur. Öğretmen görüşleri; olumlu, olumsuz ve kademeli olarak üçe ayrılmıştır. Elde edilen bulgular Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1

Katılımcıların Eğitime Yeniden Başlanması Hakkında Görüşleri

Covid-19 Salgınından Dolayı Ara Verilen Eğitime Yeniden Başlanması Hakkında Öğretmen Görüşleri

Şekil 1 incelendiğinde; Covid-19 salgınından dolayı ara verilen eğitimin tekrar başlaması ile ilgili öğretmenlerin görüşleri değerlendirildiğinde; öğretmenlerin 16'sının (%59) olumlu, 7'sinin (%26) olumsuz ve 4'ünün (%15) “Kademeli olarak başlamalı.” yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir.

Covid-19 salgınından dolayı ara verilen eğitimin tekrar başlaması ile ilgili olumlu, olumsuz ve kademeli olarak görüş bildiren öğretmenlerin kod numaraları Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2

Eğitimin Yeniden Başlanması İle İlgili Görüş Bildiren Öğretmen Kod Numaraları

Olumlu	•Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö16, Ö17, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö26, Ö27
Olumsuz	•Ö3, Ö8, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14
Kademeli	•Ö9, Ö15, Ö18, Ö25

Şekil 2’de görüldüğü gibi Covid-19 salgınından dolayı ara verilen eğitim öğretim faaliyetlerine yeniden başlanması ile ilgili olumlu görüş bildiren katılımcılar: Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö16, Ö17, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö26, Ö27; olumsuz görüş bildiren katılımcılar: Ö3, Ö8, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14 ve kademeli olarak başlaması gerektiğini düşünen katılımcılar: Ö9, Ö15, Ö18, Ö25 şeklinde listelenmiştir.

Olumlu görüş bildiren öğretmen; yani eğitim öğretim faaliyetlerinin başlaması şu açıdan güzel oldu: Öğrencilerimiz tekrar eğitime başladığında bazısında kaldığımız yerdeydik bazısında gerileme yaşamıştık. O yüzden yani tekrar eğitim-öğretimin başlaması en güzel artı taraf oldu. Onun dışında bizler maddi olarak ciddi zorluk yaşadık yani birçoğumuz Kısa Çalışma Ödeneğinden (KÇÖ) yararlanamadı. Bu sebepten yani insanlar geçim sıkıntısı yaşamaya da başlamışlardı. Zaten sağlık korkusu var üzerine geçim sıkıntısı yaşanınca illaki farklı şeyler doğurmuş oldu. Yani bu haliyle baktığımızda eğitim öğretim faaliyetlerinin başlaması çok daha büyük artılar doğurdu. (Ö1)

Ö10 kodlu öğretmen, (“Bence erken davranıldı. Eğitim verdiğimiz grup çok zor, ağır bir grup. Ailelere, öğrencilere sosyal mesafe/hijyen kurallarının anlatılması gerekiyordu. Hatta öncesinde konu ile ilgili öncelikle öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmesi, sonrasında ailelerin

ve öğrencilerin bilinçlendirilmesi gerekiyordu. Akabinde kurumlar açılabilirdi.”) olumsuz görüşü bildirmiştir.

Ayrıca Ö14 kodlu öğretmen (“Eğitim öğretim faaliyetlerinin yeniden başlamasını erken buluyorum. Sonuçta özel gereksinimli öğrencilere eğitim veriyoruz. Birçok beceriyi henüz kazanamamış iken temizlik/maske/sosyal mesafe gibi konularda ciddi sorunlar yaşayacakları için biraz daha beklenilebilirdi.”) olumsuz görüş bildirmiştir.

Kademeli olarak başlanması gerektiği görüşünü savunan öğretmen ise: Sayın bakanımız Ziya SELÇUK’un da dediği gibi; “Özel eğitim faaliyetlerinin kademeli olarak başlaması” gerektiğini düşünüyorum. Çünkü orta ve ağır zihinsel engelli öğrenciler ile otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin sosyal mesafe/hijyen kurallarına uyum sağlayamamasından dolayı bu gereksinim grubunda eğitimin başlamaması gerektiğini düşünüyorum. Eğitim faaliyetlerine başlaması gereken grup ise; hafif düzey zihin engelliler, görme engelliler, işitme engelliler, bedensel engelliler şeklinde sıralanabilir. Ayrıca disleksi/öğrenme güçlüğü grubunun da başlaması uygundur. (Ö9)

Araştırmaya katılan öğretmenlere ikinci olarak, “Kontrollü sosyal hayat kapsamında kurum içerisinde salgına yönelik fiziki uyarlamalar nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya vermiş oldukları yanıtlardan elde edilen kodlamalar Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2

Kontrollü Sosyal Hayat Kapsamında Kurum İçerisinde Salgına Yönelik Fiziki Uyarlamalara İlişkin Görüşler

No	Kodlanmış Cevaplar	f	%	Örnek Alıntı
1	Ateş ölçer cihazı alınması	12	24	“Kurum girişinde gelen öğrencilere / öğretmenlere / misafirlere yönelik ateş ölçümü yapmak için ateş ölçer cihazı alındı.” (Ö22)
2	Dezenfektan cihazı alınması	9	18	“Kurum içerisinde, giriş ve çıkışları kapılarında dezenfektan cihazı bulundurulması gibi uyarlamalar yapıldı.” (Ö20)
3	Grup eğitiminde kapasitenin azaltılması	9	18	“Grup eğitiminde öğrencileri sosyal mesafeye uyacak şekilde dersliklerde düzenlemeler yapıldı. Oturma düzeni en az 1,5 m olacak şekilde masa ve sandalyeler konumlandırıldı. Kapasite yarıya indirildi.” (Ö10)
4	Duvarlara salgına yönelik uyarı etiketlerinin yapıştırılması	8	16	“Duvarlarda çocukların dikkatini çekmesi için etiketlerle “Maskeni tak!” “Çizgini koru!/Sınırimi koru!/Mesafenı koru!” gibi ifadeler var.” (Ö2)
5	Zemine/yerlere sosyal mesafe uyarı etiketlerinin yapıştırılması	8	16	“Yerlere de sosyal mesafeye uyulması gerektiği ile ilgili etiketler yapıştırıldı.”(Ö4)
6	Halıların kaldırılması	4	8	“Grup eğitiminin yapıldığı dersliklerdeki halılar kaldırıldı ve mevcut kapasite yarıya indirildi.” (Ö6)

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin kurum içerisinde salgına yönelik fiziki uyarlamalar ile ilgili verdikleri cevapların kodlamalarına bakıldığında, 12 öğretmenin “ateş ölçer cihazı alınması”, 9 öğretmenin “dezenfektan cihazı alınması”, 9 öğretmenin “grup eğitiminde kapasitenin azaltılması”, 8 öğretmenin “Duvarlara salgına yönelik uyarı etiketlerinin

yapıştırılması”, 8 öğretmenin “zeminde/yerlere sosyal mesafe uyarı etiketlerinin yapıştırılması” ve 4 öğretmenin de “halıların kaldırılması” dediği görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere üçüncü olarak, “Kontrollü sosyal hayat kapsamında kurum içerisinde salgına yönelik öğretim faaliyetleri ile ilgili uyarlamalar nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya vermiş oldukları yanıtlardan elde edilen kodlamalar Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3

Kontrollü Sosyal Hayat Kapsamında Kurum İçerisinde Salgına Yönelik Öğretim Faaliyetleri Uyarlamalarına İlişkin Görüşler

No	Kodlanmış Cevaplar	f	%	Örnek Alıntı
1	Öğrenci ile daha az temas	23	23	“Çocuklarla sosyal mesafeye uygun, daha az temas olacak şekilde etkinlikler gerçekleştirmeye özen gösteriyoruz.”(Ö15)
2	Materyallerin her seans sonrası temizlenmesi	20	20	“Seanslar öncesinde materyaller dezenfekte ediliyor. Öğretim etkinlikleri sırasında sık sık öğrencilerimizin ellerini ve kendi ellerimizi dezenfekte ediyoruz. Her öğrenci için ayrı materyal kullanmaya özen gösteriyoruz.”(Ö22)
3	Maske/eldiven/siperlik kullanımı	20	20	“Sosyal mesafe kurallarına uyarak maske, siperlik, dezenfektan ve koruyucu birtakım ekipmanlar ile birlikte öğretim faaliyetlerini gerçekleştiriyoruz.”(Ö19)
4	Sosyal mesafe kuralına uygun oturma düzeni	16	16	“Öğrencilerle sosyal mesafe kuralına uygun olacak şekilde oturma düzeni oluşturduk.”(Ö7)
5	Ortak materyal kullanmama	13	13	“Daha önce ortak kullanımda olan oyun hamuru, kinetik kum gibi materyalleri kullanmamaya başladık. Salgın öncesine göre daha az materyal ile etkinliklerimize devam ediyoruz.” (Ö14)

No	Kodlanmış Cevaplar	f	%	Örnek Alıntı
6	Daha az materyal kullanımı	5	5	“Daha az oyuncak kullanmak zorunda kalıyoruz.”(Ö17)

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin kurum içerisinde salgına yönelik öğretim faaliyetleri ile ilgili uyarlamalara verdikleri cevapların kodlamalarına bakıldığında, 23 öğretmenin “öğrenci ile daha az temas”, 20 öğretmenin “materyallerin her seans sonrası temizlenmesi”, 20 öğretmenin “maske/eldiven/siperlik kullanımı”, 16 öğretmenin “sosyal mesafe kuralına uygun oturma düzeni”, 13 öğretmenin “ortak materyal kullanmama” ve 5 öğretmenin de “daha az materyal kullanımı” dediği görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere dördüncü olarak, “Kontrollü sosyal hayat kapsamında kurum içerisinde salgına yönelik temizlik/hijyen uyarlamaları nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya vermiş oldukları yanıtlardan elde edilen kodlamalar Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4

Kontrollü Sosyal Hayat Kapsamında Kurum İçerisinde Salgına Yönelik Temizlik/Hijyen Uyarlamalarına İlişkin Görüşler

No	Kodlanmış Cevaplar	f	%	Örnek Alıntı
1	Dersliklerin/sınıfların seans öncesi ve sonrası temizlenmesi	12	22	“Kurumdaki her kat, her derslik ve ortak kullanım alanları her gün baştan aşağı dezenfekte ediliyor. Derslikler, masa ve sandalyeler seans öncesinde ve sonrasında siliniyor.” (Ö13)
2	Öğrencilerin gelir gelmez dezenfekte edilmesi	11	20	“Öğrenciler kuruma girdiği anda elleri yıkıyor. Eli yıkanan öğrenciler tekrar ellerine dezenfektan sıkılarak sınıfa alınıyor.”(Ö1)
3	Kurumun dezenfekte edilmesi	10	19	“Kurumumuzu takdir ediyorum. Bu kadar dikkat edileceğini beklemiyordum. Tüm katlar buharlı

No	Kodlanmış Cevaplar	f	%	Örnek Alıntı
				dezenfektan makinesi ile dezenfekte ediliyor.”(Ö11)
4	Ortak kullanım alanlarının sürekli dezenfekte edilmesi	9	17	“Gün içerisinde ve mesai bitiminde koridorlar, ortak kullanım alanlarımız sürekli (tuvaletler/mutfak) temizleniyor.” (Ö4)
5	Dersliklerin/sınıfların havalandırılması	7	13	“Her ders öncesi ve sonrası öğrencilere kolonya/dezenfektan kullanarak hijyene dikkat ediyoruz. Ayrıca dersler öncesinde ve sonrasında sınıfların temizlenmesine ve havalandırılmasına özen gösteriyoruz.” (Ö9)
6	Servislerin dezenfekte edilmesi	5	9	“Derslikler, servisler öğrencilerden önce ve sonra dezenfekte ediliyor. Temizlik görevlilerimiz tarafından dersliklerimiz gün içerisinde düzenli olarak siliniyor, temizleniyor ve sürekli havalandırılıyor.” (Ö26)

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin kurum içerisinde salgına yönelik temizlik/hijyen ile ilgili uyarlamalara verdikleri cevapların kodlamalarına bakıldığında, 12 öğretmenin “dersliklerin/sınıfların seans öncesi ve sonrası temizlenmesi”, 11 öğretmenin “öğrencilerin gelir gelmez dezenfekte edilmesi”, 10 öğretmenin “kurumun dezenfekte edilmesi”, 9 öğretmenin “ortak kullanım alanlarının sürekli dezenfekte edilmesi”, 7 öğretmenin “dersliklerin/sınıfların havalandırılması” ve 5 öğretmenin de “servislerin dezenfekte edilmesi” dediği görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere beşinci olarak, “Kontrollü sosyal hayat kapsamında öğretim faaliyetleri esnasında karşılaştığımız sorunlar nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya vermiş oldukları yanıtlardan elde edilen kodlamalar Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5*Kontrollü Sosyal Hayat Kapsamında Öğretim Faaliyetleri Esnasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşler*

No	Kodlanmış Cevaplar	f	%	Örnek Alıntı
1	Temas edilmesinden tedirgin olma	18	38	“Şu ana kadar herhangi bir sorunla karşılaşmadım. Ama bazen öğrencilerimize fiziksel yardım etmemiz gereken durumlarda temas etmem gerekebiliyor. Bu durumdan tedirgin oluyorum.”(Ö22)
2	Seans sırasında öğrencinin maskeyi çıkarmak istemesi	8	17	“Öğrencilerimiz maskeyi takmak istemiyor. Taksalar bile havalar sıcak olunca nefes alıp vermekte güçlük çekiyorlar. Durum böyle olunca eğitim faaliyetlerine odaklanamıyor.”(Ö16)
3	Maske/siperlik/eldiven ile rahat hareket edilememesi	6	13	“Şu anda yaşadığımız sorunlardan biri de seans esnasında maske/siperlik/eldiven kullanmak, ciddi anlamda zorluyor. Özellikle sıcak havalarda sınıflarda klima olmasına rağmen kullanamıyoruz.”(Ö1)
4	Sosyal mesafeye dikkat edilmemesi	5	11	“Öğrencinin kendini riske atmaması gereken durumlar oluyor ve müdahale etmemiz gerekiyor o zamanda sosyal mesafeye dikkat edemiyoruz. Öğretim esnasında sadece bu tür durumlarda zorlanıyoruz.”(Ö21)
5	Sosyal mesafeden dolayı otorite boşluğu	3	7	“Öğretim faaliyetlerimizdeki sosyal mesafe kuralına uygun yaptığımız etkinliklerden kaynaklı öğrenci üzerindeki otorite/hakimiyet azaldı. Öğrenciye müdahale etmekte geciktığımız durumlarda sandalyeden hareket etme, yerinden kalkma, sınıftan dışarı çıkmaya çalışma gibi problem davranışların arttığını gözlemledim.”(Ö7)

No	Kodlanmış Cevaplar	f	%	Örnek Alıntı
6	Öğrencinin maskeye/siperliğe tepki vermesi	3	7	“Siperlik ve maskeye tepki veren öğrencilerimiz oluyor. Dersin işlenişi yarıda kalabiliyor.”(Ö8)
7	Etkinliklerde / oyunlarda / materyallerde kısıtlamaya gidilmesi	3	7	“Etkinliğe dayalı faaliyetler azaldığı için verim düştü. Oyun etkinliklerinde kısıtlamaya gidildi. Daha az oyuncak kullanmak zorunda kalıyoruz.”(Ö17)

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin kurum içerisinde salgına yönelik öğretim faaliyetleri esnasında karşılaştıkları sorunlara verdikleri cevapların kodlamalarına bakıldığında, 18 öğretmenin “temas edilmesinden tedirgin olma”, 8 öğretmenin “seans sırasında öğrencinin maskeyi çıkarmak istemesi”, 6 öğretmenin “maske/siperlik/eldiven ile rahat hareket edilememesi”, 5 öğretmenin “sosyal mesafeye dikkat edilmemesi”, 3 öğretmenin “sosyal mesafeden dolayı otorite boşluğu”, 3 öğretmenin “öğrencinin maskeye/siperliğe odaklanması” ve 3 öğretmenin de “etkinliklerde / oyunlarda / materyallerde kısıtlamaya gidilmesi” dediği görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere altıncı olarak, “Kontrollü sosyal hayat kapsamında seanslara katılım düzeyinde değişiklik oldu mu?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya vermiş oldukları yanıtlardan elde edilen kodlamalar Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6

Kontrollü Sosyal Hayat Kapsamında Öğrencilerin Seanslara Katılım Düzeyine İlişkin Görüşler

No	Kodlanmış Cevaplar	f	%	Örnek Alıntı
1	Evet, seanslara katılımında değişiklik oldu.	21	78	“Evet oldu. Salgının hala devam etmesi bazı ailelerimizi tedirgin ediyor. Bu nedenle çocukları göndermek istemiyorlar.”(Ö14) “Çok fazla değişiklikler oldu. Kronik rahatsızlığı olan öğrencilerimiz var. Ayrıca bulunduğumuz şehirde vaka sayılarındaki artıştan dolayı ailelerimiz tedirgin oluyor. Çocuklarını göndermek istemiyorlar.” (Ö23)
2	Hayır, değişiklik olmadı.	6	22	“Çok fazla bir değişiklik olmadı. Öğrencilerimiz hasta olsa bile yine derse katılım gösteriyor. Kurum sahibi tamamen maddi kaygılar gözeterek ailesinde pozitif vaka olan öğrencilerin bile ders için kuruma getiriyor.”(Ö18) “Olmadı aksine arttı kardeşi, ablası, komşusu, kuzeni kim varsa geliyor. Aileler kurtulmak için yolluyor.” (Ö25)

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin kontrollü sosyal hayat kapsamında seanslara katılım düzeyinde değişikliğe yönelik verdikleri cevapların kodlamalarına bakıldığında 21 öğretmen “Evet, derse katılımında değişiklik oldu.” derken, 6 öğretmenin ise “Hayır, değişiklik olmadı.” dediği görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere yedinci olarak, “Kontrollü sosyal hayat kapsamında kurum içerisinde sosyal mesafe/maske/temizlik gibi hususlara dikkat ediliyor mu?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya vermiş oldukları yanıtlardan elde edilen kodlamalar Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7

Kontrollü Sosyal Hayat Kapsamında Kurum İçerisinde Sosyal Mesafe/Maske/Temizlik Kurallarına İlişkin Görüşler

No	Kodlanmış Cevaplar	f	%	Örnek Alıntı
1	Evet, dikkat ediliyor.	14	52	“Kurallara tabiki dikkat ediliyor. Öğrenci servislerimize, kuruma ve dersliklere maskesiz girilmiyor. Özellikle bizler (öğretmenler) hem maske hem de siperlik ile birlikte etkinliklerimizi yapıyoruz. Öğrencilerin elleri, kullandıkları materyaller dezenfekte ediliyor.” (Ö7)
2	Hayır, dikkat edilmiyor.	13	48	“Maalesef kurallara uyulmuyor. Herkes maskesi çenesinde dolaşiyor. Kurallar hatırlatılınca ise bir şeyler yiyeceğini / içeceğini ifade ediyor. Sınıflar çok küçük sosyal mesafeye uymak gerçekten çok zor oluyor.” (Ö15)

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin kontrollü sosyal hayat kapsamında kurum içerisinde sosyal mesafe/maske/temizlik gibi hususlara yönelik verdikleri cevapların kodlamalarına bakıldığında 14 öğretmen “Evet, dikkat ediliyor.” derken, 13 öğretmenin ise “Hayır, dikkat edilmiyor.” dediği görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere sekizinci olarak, “Kontrollü sosyal hayat kapsamında aile bilgilendirme ile ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya vermiş oldukları yanıtlardan elde edilen kodlamalar Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8

Kontrollü Sosyal Hayat Kapsamında Aile Bilgilendirmede Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşler

No	Kodlanmış Cevaplar	f	%	Örnek Alıntı
1	Telefon ile bilgilendirmede aileye ulaşılamaması	10	37	“Aile ziyareti yapamıyoruz, ailelerimizin kuruma gelmesi yasak olduğu için bilgilendirmeleri telefon üzerinde yapmaya çalışıyoruz. Çoğu zaman aileye ulaşamıyoruz.” (Ö17)
2	Salgından dolayı ailenin kuruma gelememesi	6	22	“Salgından dolayı ailelerimizin kuruma gelmesi yasaklandı. Böyle olunca ailelerimizin akli sürekli çocuklarında kalıyor. Seans öncesinde ve sonrasında telefon ile iletişime geçerek bir nebze de olsa kaygılarını azaltmaya, seanslar hakkında bilgilendirme yapmaya çalışıyoruz.” (Ö23)
3	Telefonda kapsamlı bilgilendirme yapılamaması	6	22	“Aileler ile telefon üzerinden ya da yazılı olarak bilgilendirme yapıyoruz. Önceden yüz yüze bilgilendirme yapıyorduk ve öğrenci hakkında aileye daha kapsamlı bilgilendirmeler oluyordu. Telefon üzerinden ya da yazılı yapılan bilgilendirmeler aile tarafından anlaşılmıyor.” (Ö6)
4	Kuruma gelen ailelerin kurallara dikkat etmemesi	5	19	“Bilgilendirme esnasında maske takmayan, sosyal mesafeye uymayan ailelerimizi uyarıyoruz. Telefon ile ulaşamadığımız aileler olabiliyor.” (Ö26)

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin kontrollü sosyal hayat kapsamında aile bilgilendirmede karşılaştıkları sorunlara verdikleri cevapların kodlamalarına bakıldığında, 10 öğretmenin “telefon ile bilgilendirmede aileye ulaşılamaması”, 6 öğretmenin “salgından dolayı ailenin kuruma gelememesi”, 6 öğretmenin “telefonda kapsamlı bilgilendirme yapılamaması” ve 5 öğretmenin de “kuruma gelen ailelerin kurallara dikkat etmemesi” dediği görülmektedir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Covid-19 salgını nedeniyle ilk vakanın ortaya çıkması ve takip edilen süreçte zorunlu olarak uzaktan eğitime geçilmesi; başta özel gereksinimli öğrenciler olmak üzere öğretmen, aile gibi tüm eğitim paydaşlar için beklenmedik bir etki yarattığı söylenebilir. Özel gereksinimli bireyler ile çalışan özel eğitim öğretmenlerin yanında diğer öğretmenlerin de pandemi sürecinden etkilendiği görülmektedir (Kırmızıgül, 2020; Yılmaz, Güner, Mutlu ve Doğanay, 2020). Bu etkileri; öğretmenlerin sürece hazırlıksız yakalandıkları ve bundan dolayı yetersizlik yaşadıkları, stres düzeylerinin arttığı, çevrimiçi eğitim konusunda deneyimsiz oldukları ve çoğunluğunun devamlı desteğe ihtiyaç duydukları şeklinde sıralamak mümkündür. Ayrıca uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenme eksiklerinin oluşması gibi sebeplerle kaygı düzeylerinin arttığı ve ailelerin pandemi sürecinde çocuklarının eğitimlerine ilişkin artan kaygıları nedeniyle öğretmenlerden daha çok ilgi beklemeleri öğretmenleri bu süreçte olumsuz olarak etkilemiştir. Buna ek olarak, pandemi sürecinde öğretmenlerin teknolojiye ayak uydurmak zorunda kalmaları sebebiyle yeterliliklerinde gelişmelerin olabileceğinden de söz edilmektedir (Kırmızıgül, 2020).

Alanyazın incelendiğinde, Covid-19 salgınına yönelik araştırmaların devam ettiği ve süreç içinde farklı disiplinlerde yapılan araştırmaların arttığı görülmektedir. Ayrıca salgının en çok etkilediği ve yön verdiği araştırma disiplinlerinden biri de eğitim alanıdır. United Nations (2020), dünya genelinde okulların Covid-19 salgınından dolayı eğitime ara verdiğini ve öğrencilerin en az %91'inin okulların ara vermesinden etkilendiğini ifade etmektedir. Sağlığa yönelik tedbirlere paralel bir şekilde devletler, eğitimde devamlılığı ve öğrencilerin boşluğa düşmemesi amacıyla elindeki imkânlar çerçevesinde uzaktan eğitime dönülmesi kararı almaktadır (Telli-Yamamoto ve Altun, 2020). Son zamanlarda eğitimde yaşanan bu gelişmelerin ışığında araştırmacıların; öğretmen ve öğretmen adaylarının Covid-19 salgınına yönelik uzaktan eğitime dair görüşleri (Çakın ve Külekçi-Akyavuz, 2020; Fidan, 2020;

Görgülü-Arı ve Hayır-Kanat, 2020), öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri (Bozkurt, 2020), pandeminin; eğitim, özel gereksinimli bireyler, öğretmenleri, aileleri, özel gereksinimli bireylere sunulan hizmetler üzerindeki etkisine yönelik görüşleri (Kurt ve Kurtoğlu-Erden, 2020), özel eğitim öğrencilerinin uzaktan eğitim süreçlerinin nasıl gerçekleştiğine ilişkin öğretmen görüşleri (Mengi ve Alpdoğan, 2020), özel eğitim öğretmenleri ile ebeveynlerin pandemi sürecinde verilen eğitime ilişkin görüşleri (Şenol ve Can-Yaşar, 2020) ve otizm spektrum bozukluğu (OSB) olan bireylere Covid-19 pandemisinde uyulması gereken kuralların video model ile öğretimi (Atlı-Yılmaz ve Atlı, 2020) gibi konuları ele aldığı görülmektedir. Alanyazında yapılan araştırmalar incelendiğinde, mevcut araştırma, eğitim öğretim faaliyetlerinin devam ettiği ortamın durumunu ve aktif olarak hizmet vermeye devam eden öğretmenlerin Covid-19 salgınına yönelik görüşlerini yansıması bakımından ayrıca bir önem taşımaktadır.

16 Mart 2020'de Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde ara verilen eğitim öğretim faaliyetlerinin 15 Haziran 2020'de yani tam üç ay sonra tekrar başlaması ile ilgili olarak bu merkezlerde hizmet veren öğretmenlerin görüşleri eğitimin başlamasının olumlu, tedbirler alınmadan erken başladığı için olumsuz ve eğitim faaliyetlerinin kademeli olarak başlaması yönünde olmak üzere üç ana bölüme ayrıldığı görülmektedir. Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde ara verilen eğitim öğretim faaliyetlerinin yeniden başlaması ile ilgili olumlu görüşlerin daha çok olduğu görülmüştür. Karabulut (2020) tarafından ifade edilen ailelerin özel gereksinimli bireylere hizmet veren kurumların, gerekli önlemleri alarak açılması gerektiği görüşü, mevcut araştırmadaki öğretmenlerin olumlu görüşlerini destekler niteliktedir.

Öğretmenler, eğitim faaliyetlerine yeniden başlanmasıyla birlikte kontrollü sosyal hayat kapsamında kurum içerisinde salgına yönelik; ateş ölçer cihazı alınması, dezenfektan cihazı alınması, grup eğitiminde kapasitenin azaltılması, duvarlara salgına yönelik uyarı etiketlerinin yapıştırılması, zemine/yerlere sosyal mesafe uyarı etiketlerinin yapıştırılması ve halıların

kaldırılması gibi fiziki uyarlamalara gidildiğini ifade etmiştir. MEB tarafından Covid-19 önlemleri kapsamında “Yönetici ve Öğretmen Bilgilendirme Rehberi” yayınlanmıştır (MEB, 2020d). Okul içerisinde alınması gereken önlemlere ilişkin bilgilendirmelerin yapıldığı klavuz incelendiğinde; kurum içerisinde salgına yönelik gerçekleştirilen fiziki uyarlamaların yerinde olduğunu söylemek mümkündür.

Öğretim faaliyetlerine yönelik yapılan uyarlamalar; öğrenci ile daha az temas gerektiren etkinlikler, materyallerin her seans sonrası temizlenmesi, maske/eldiven/siperlik kullanımı, sosyal mesafe kuralına uygun oturma düzeni, ortak materyal kullanmama ve daha az materyal kullanımı şeklinde sıralanmıştır. Covid-19 salgını sürecinde MEB, bulaş riskini en aza indirmek için; bulaş kaynakları olan bireylerden diğer bireylere virüsün yayılmasını artıran fiziki temasın kesilmesi ve fiziki mesafenin korunması, sosyal ilişkilerde mümkün olduğu kadar sosyal izolasyonun (sosyal mesafenin) sağlanması gibi çeşitli önlemler alınmıştır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde öğretim faaliyetlerine yönelik yapılan uyarlamaların yerinde olduğunu söylemek mümkündür.

Kurum içerisinde salgına yönelik; dersliklerin/sınıfların seans öncesi ve sonrası temizlenmesi, öğrencilerin gelir gelmez dezenfekte edilmesi, kurumun dezenfekte edilmesi, ortak kullanım alanlarının sürekli dezenfekte edilmesi, dersliklerin/sınıfların havalandırılması ve servislerin dezenfekte edilmesi gibi temizlik/hijyen uyarlamalarının yapıldığı ifade edilmiştir. Sağlık Bakanlığı, Covid-19 önlemleri kapsamında Bilimsel Danışma Kurulu Çalışması kapsamında “Covid-19 Salgın Yönetimi ve Çalışma Rehberi” yayınlanmıştır (Sağlık Bakanlığı, 2020a). Okullar da dahil olmak üzere birçok sektör ve insanların bir arada olduğu mekanlara yönelik alınması gereken önlemlere ilişkin bilgilendirmelerin yapıldığı klavuz incelendiğinde; kurum içerisinde salgına yönelik gerçekleştirilen temizlik/hijyen uyarlamaların yerinde olduğunu söylemek mümkündür.

Öğretmenler, kontrollü sosyal hayat kapsamında öğretim faaliyetleri esnasında karşılaştıkları sorunları; temas edilmesinden tedirgin olma, seans sırasında öğrencinin maskeyi çıkarmak istemesi, maske/siperlik/eldiven ile rahat hareket edilememesi, öğrencinin maskeye/siperliğe tepki vermesi, etkinliklerde/oyunlarda/materyallerde kısıtlamaya gidilmesi şeklinde ifade etmişlerdir. Covid-19 salgınının yoğun etkilediği kitle içerisinde yer alan öğrencilerin eğitimlerini sürdürme noktasında öğretmenlerinin de kontrollü sosyal hayat kapsamında çeşitli değişim ve yeniliklere uyum sağlamak zorunda kaldığı görülmektedir. Özel gereksinimli öğrenciler, gelişim özelliklerinden ve sosyal uyum problemlerinden kaynaklı salgına ilişkin kurallara uymakta zorlanabilmektedirler. Salgının ölümcül düzeyde olması eğitim ortamında etkinliklere de yansımakta ve bu durumun sonucunda öğretim faaliyetleri esnasında yukarıda belirtilen sorunların ortaya çıkmasına zemin hazırladığı söylenebilir.

Öğretmenler, kontrollü sosyal hayat kapsamında öğrencilerinin seanslara katılım düzeyinde, ailelerin Covid-19 salgınından dolayı tedirgin olması, öğrencilerin kronik rahatsızlığının olması ve vaka sayısının artması gibi nedenlerden kaynaklı azalma olduğunu belirtmişlerdir. Alınan tüm tedbirlere rağmen hala hem dünyada hem de Türkiye’de vaka sayısı ve yoğun bakım hasta sayısının artış gösterdiği bilinmektedir (World Health Organization [WHO], 2020; Sağlık Bakanlığı, 2020b; Dikmen, Kına, Özkan ve İlhan, 2020). Bundan dolayı pandemi süreci son bulana kadar sağlık açısından tüm bireyler üzerinde risklerin devam ettiği söylenebilir. Ancak bazı kitle ya da gruplar üzerinde ise bu risklerin daha fazla olduğu ifade edilebilir (Kara, 2020; Altın, 2020; Yasin, 2020; Birinci ve Bulut, 2020). Kara (2020) pandeminin tüm insanlığı etkilediğini vurgulamıştır fakat bazı grupların daha fazla etkilendiğini vurgulayarak özel gereksinimli bireylere dikkat çekmiştir. Özel gereksinimli bireyler; akciğer sorunları, diyabet, kalp hastalığı ve obezite gibi Covid-19 enfeksiyonunu daha da kötüleştirebilecek bazı hastalıklara sahip olabilmeleri sebebi ile Covid-19 salgınına karşı daha duyarlıdır (Yasin, 2020). Bu nedenlere bağlı olarak özel gereksinimli bireylerin var olan

rahatsızlık ya da hastalıkları düşünüldüğünde, ailelerinin çocuklarını eğitim ortamlarından uzaklaştırmak zorunda kaldıkları ifade edilebilir.

Öğretmenler, kontrollü sosyal hayat kapsamında kurum içerisinde sosyal mesafe/maske/temizlik kurallarına uyma konusunda çok dikkatli olduklarını ifade etseler de öğrencilerin bu kuralları anlama ve uygulama konusunda başarılı olamadıklarını ve onları kurallar konusunda sürekli uyardıklarını belirtmişlerdir. Özel gereksinimli bireyler düşünüldüğünde bu durum özellikle bireyin yetersizliğine, yetersizliğin şiddetine ve bireysel performansına göre farklılık gösterebilmektedir. Alanyazında özel gereksinimli bireylerin birçok beceri ve davranışın sergileyebilmesi için daha fazla desteğe ihtiyaç duydukları vurgulanmaktadır (Aslan, Özdemir, Demiryürek ve Çotuk, 2015; Ovayurt ve Akfırat, 2016; Üzümcü, 2018; Atlan, 2019). Dolayısıyla yaşantılarına aniden giren sosyal mesafe/maske/temizlik kurallarını anlamada ve uygulama konusunda zorlanmaları, özel gereksinimli öğrencilerin gelişim özelliklerinin bir sonucu olarak yorumlanabilir.

Aile bilgilendirme ile ilgili öğretmenler; telefon ile bilgilendirmede aileye ulaşılamaması, salgından dolayı ailenin kuruma gelememesi, telefonda kapsamlı bilgilendirme yapılamaması, kuruma gelen ailelerin kurallara dikkat etmemesi gibi sorunlarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Mengi ve Alpdoğan'ın (2020) araştırmasında; özel eğitim öğretmenlerinin, uzaktan eğitim faaliyetlerini ailelerle işbirliği şeklinde yürütmesi gerektiği ve bu süreçte aile eğitimlerinin daha da yaygınlaştırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Mevcut araştırma sonucu, alanyazındaki bilgiler ışığında değerlendirildiğinde aile ile işbirliğinin bir parçası olan aile bilgilendirmenin ne derece önemli olduğu söylenebilir.

Araştırmadaki katılımcı görüşleri sonucunda ortaya çıkan görüşler doğrultusunda, Covid-19 salgınından dolayı ara verilen eğitim öğretim faaliyetlerinin yeniden başlaması hakkında Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde hizmet veren öğretmenlerin çoğunun bu karara olumlu baktığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla salgın gibi olağanüstü dönemlerde eğitim

öğretim faaliyetlerine yönelik kararlar alınırken öğretmenler başta olmak üzere eğitim ortamında yer alan her eğitimcinin görüş ve önerilerini almak gereklidir.

Özellikle eğitime yönelik alınacak kararlar Millî Eğitim Bakanlığı'na (MEB) bağlı özel eğitim okullarını ve üniversitelerin bünyesinde faaliyet gösteren Özel Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezlerini ve eğitimcilerini doğrudan veya dolaylı olarak etkilediğini kabul edersek öğretmenlerin eğitim öğretim faaliyetlerine yeniden başlaması konusundaki olumlu görüşleri bu tür kurumlarda yer alan öğretmenler için hem bir örnek kaynak, hem de cesaret verici olacaktır. Bu bağlamda Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde eğitim öğretim faaliyetlerinin başlaması konusunda önerilen ve uygulanan her türlü önlemlerin MEB'e bağlı özel eğitim okullarında alınması koşuluyla 2020-2021 eğitim öğretim döneminin bütün özel eğitim kademelerinde devam ettirilmesi önerilmektedir.

Bu araştırma kapsamında yapılan alanyazın taraması sonucunda, geçmişten günümüze kadar baş gösteren salgın dönemlerinde ve Covid-19 salgını sürecinde genelde eğitim konusunda özelde ise özel eğitim alanında sınırlı sayıda bilimsel araştırmanın yapıldığına ilişkin veriye ulaşılmıştır. Bu nedenle Covid-19 salgını gibi salgınların eğitim sistemi ve eğitim öğretim faaliyetleri üzerindeki etkilerinin ortaya çıkarılması için ulusal ve uluslararası araştırmalara ihtiyaç olduğu görülmektedir. Bu veriler ışığında ileriki araştırmalara yönelik şu önerilerde bulunulabilir:

- Yapılan bu araştırmada; Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde hizmet veren öğretmenlerin, Covid-19 salgınından dolayı ara verilen eğitim öğretim faaliyetlerine 15 Haziran 2020'de yeniden başlanması ve hizmet verdikleri kurumlarda salgına yönelik gerçekleştirilen uyarlamalar ile yaşanan sorunlar hakkındaki görüş ve düşünceleri belirlenmiştir. Ancak ileriki araştırmalarda Covid-19 salgını sürecinde eğitim alan ve farklı yetersizlik türüne sahip olan öğrencilerin uzaktan eğitim süreçlerine ilişkin daha spesifik bilgilere ulaşmak için yeni araştırmalar yapılabilir.

- Covid-19 salgını sürecinde veya başka salgın dönemlerinde özel eğitim alan öğrencilerin uzaktan eğitim süreçlerine ilişkin aileye yönelik (ailelerin eğitimdeki rolü, eğitim süreçlerine katılım durumları, ailelerin sosyo-ekonomik veya sosyo-kültürel durumunun uzaktan eğitim sürecine etkisi gibi) farklı araştırmalar yapılabilir.
- Covid-19 ve diğer salgınlar sürecinde normal gelişim gösteren öğrencilerin uzaktan eğitim süreçleri ile özel eğitim alan öğrencilerin uzaktan eğitim süreçlerine yönelik karşılaştırmalı araştırmalar yapılabilir.
- Covid-19 ve diğer salgınlar sürecinde özel eğitim alan öğrencilerin tek bir gelişim alanına yönelik (Örneğin Covid-19 salgını sürecinde uzaktan eğitim yoluyla özel eğitim alan öğrencilerin akademik başarılarının ya da problem davranış sağaltımının incelenmesi gibi) araştırmalar yapılabilir.
- Covid-19 salgını sürecinde özel eğitim hizmetlerini yürüten öğretmenlerin karşılaştığı güçlükler ve bu güçlüklerin giderilmesine yönelik araştırmalar yapılabilir.

Ayrıca öğretmenleri doğrudan ilgilendiren kararlarla ilgili olarak bu tür araştırmaların devamının gelmesi ve daha fazla araştırma yapılması, Covid-19 salgını devam ederken özel eğitime yönelik eğitim öğretim faaliyetlerinin daha verimli olabilmesi için faydalı olacaktır.

KAYNAKLAR

- Afacan, E., & Avcı, N. (2020). Koronavirüs (covid-19) örneği üzerinden salgın hastalıklara sosyolojik bir bakış. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5) , 1-14.
- Altın Z. Covid-19 pandemisinde yaşlılar. *Tepecik Eğit. ve Araştırma Hastanesi Dergisi*, 2020;30(Ek sayı), 49-57. <https://doi.org/10.5222/terh.2020.93723>
- Arı, H. (2015). *Bir okul öncesi özel eğitim kurumunda tersine kaynaştırma uygulamasının ve ilkokula hazırlığa etkilerinin incelenmesi* (Yayın No. 425165) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>

- Arık, F. Ş. (1991). Selçuklular zamanında Anadolu'da veba salgınları. *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 15(26), 27-57.
- Aslan, C., Özdemir, S., Demiryürek, P., & Çotuk, H. (2015). Görme yetersizliğinden etkilenen ve normal gelişim gösteren çocukların oyun çeşitlilik ve karmaşıklık düzeylerinin incelenmesi. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 7(2), 212-236.
- Atlan, N. (2019). *Ortaokula devam eden kaynaştırma öğrencilerinin yaşam doyumları, aile işlevleri ve kaynaştırma hakkındaki görüşlerinin incelenmesi* (Yayın No. 551407) [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- Atlı-Yılmaz, E., & Atlı, A. (2020). Otizm spektrum bozukluğu olan bireylerde Covid-19 pandemisinde uyulması gereken kuralların video modelle öğretilmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(2), 282-293.
- Aziz, A. (1994). *Araştırma yöntemleri teknikleri ve iletişim* (2. Baskı). Turhan Kitabevi.
- Bal, H. (1991). *1924 raporunun Türk eğitimine etkileri ve J. Dewey'in eğitim felsefesi*. Kor Yayınevi.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde miles-huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-15.
- Birinci, M., & Bulut, T. (2020). Covid-19'un sosyo-ekonomik yönden dezavantajlı gruplar üzerindeki etkileri: Sosyal hizmet bakış açısından bir değerlendirme. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 4(1), 62-68.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (covid-19) pandemisi sırasında ilköğretim öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik imge ve algıları: Bir metafor analizi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6 (2) , 1-23. <https://doi.org/10.29065/usakead.777652>
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları* (S. B. Demir, Çev.). Eğiten Kitap. (Eserin orijinali 2013'te yayınlanmıştır).

- Çakın, M., & Külekçi-Akyavuz, E. (2020). The Covid-19 process and its reflection on education: An analysis on teachers' opinions. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(2), 165-186.
- Ercan, Y., Mutlu, H., & Doğanay, G. (2020). *Veli algısına göre pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinin niteliği*. Palet Yayınları.
- Fidan, M. (2020). Covid-19 belirsizliğinde eğitim: İlkokulda zorunlu uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 24-43. <https://doi.org/10.29065/usakead.736643>
- Görgülü-Arı, A., & Hayır-Kanat, M. (2020). Covid-19 (Koronavirüs) üzerine öğretmen adaylarının görüşleri. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Salgın Hastalıklar Özel Sayısı*, 459-492.
- Kara, E. (2020). Covid-19 pandemisindeki dezavantajlı gruplar ve sosyal hizmet işgücünün işlevi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, Covid-19 Özel Sayısı*, 28-34.
- Karabulut, M. (2020, Eylül 30). *Corona salgını özel eğitime muhtaç çocukları nasıl etkiledi? Amerika'nın Sesi*. <https://www.amerikaninsesi.com/a/corona-salgini-korona-ozel-egitim-engelli-cocuk-okul-nasil-etkiledi/5412912.html>
- Kırmızıgül, H. (2020). Covid-19 salgını ve beraberinde getirdiği eğitim süreci. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, Covid-19 Özel Sayısı(2)*, 283-289.
- Kot, M., Sönmez, S., Yıkılmış, A., & Çiftçi-Tekinarslan, İ. (2015). İlkokul 4. sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi kapsamında zihinsel yetersizliği olan kaynaştırma öğrencisine yönelik uygulamaları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 231-246.
- Kurt, A., & Kurtoğlu-Erden, M. (2020). Koronavirüs hastalığı 2019 sürecinde özel gereksinimli bireyler. *Milli Eğitim Dergisi, Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünyada Eğitim Özel Sayısı*, 1105-1119. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.787606>

- MEB. (2020b). *Uzaktan eğitim 30 nisan'a kadar devam edecek.*
<http://www.meb.gov.tr/uzaktan-egitim-30-nisana-kadar-devam-edecek/haber/20585/tr>.
Erişim tarihi: 15.09.2020.
- MEB. (2020c). *Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri hakkında yazı.*
https://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_06/01160020_7290462_ozel_egitim_ve_rehabilitasyon_merkezleri.pdf. Erişim tarihi: 15.09.2020.
- MEB. (2020d). *Yönetici ve öğretmen bilgilendirme rehberi.*
https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_09/04151752_egtm_ort_uy_ger_kurallar.pdf. Erişim tarihi: 30.09.2020.
- Mengi, A., & Alpdoğan, Y. (2020). Covid-19 salgını sürecinde özel eğitim öğrencilerinin uzaktan eğitim süreçlerine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi, Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünyada Eğitim Özel Sayısı*, 413-437.
<https://doi.org/10.37669/milliegitim.776226>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Sage.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2020a). *Bakan Selçuk, Koronavirüs'e karşı eğitim alanında alınan tedbirleri açıkladı.* <http://www.meb.gov.tr/bakan-selcuk-koronaviruse-karsi-egitim-alaninda-alinan-tedbirleri-acikladi/haber/20497/tr>. Erişim tarihi: 05.09.2020.
- Nikiforuk, A. (1991). *The fourth horseman: A shorthistory of epidemics, plagues, famine and others courges.* M.Evans and Company.
- Ovayurt, B., & Akfırat, F. (2016). Zihinsel yetersizliği olan genç bireylerde atılganlık becerilerinin yaratıcı drama yöntemi ile geliştirilmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi, 11(2)*, 83-98. <https://doi.org/10.21612/yader.2016.013>
- Özdiñç, A. (2020). Cumhuriyet'in ilk yıllarında frengi: 1916-1925 yılları arası salnamelerde Bolu sancağı örneği. *Abant Tıp Dergisi, 9(1)*, 8-19.

- Sağlık Bakanlığı. (2020a). *Covid-19 salgın yönetimi ve çalışma rehberi*.
<https://covid19.saglik.gov.tr/Eklenti/40340/0/covid-19salginyonetimivecalismarehberipdf.pdf>. Erişim tarihi: 30.09.2020.
- Sağlık Bakanlığı. (2020b, Eylül 30). *Türkiye'deki güncel durum*. Sağlık Bakanlığı.
<https://covid19.saglik.gov.tr>
- Şenol, F., & Can Yaşar, M. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde öğretmen ve ebeveyn gözünden “özel eğitim”. *Milli Eğitim Dergisi, Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünyada Eğitim Özel Sayısı*, 439-458. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.787808>
- Telli, Y. S., & Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (Online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34.
<https://doi.org/10.32329/uad.711110>
- Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği (COGEPDER). (2020). *Covid-19 (Korona) virüs salgını sırasında aile, çocuk ve ergenlere yönelik psikososyal ve ruhsal destek rehberi*.
<https://www.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/6/2020/03/cogepdercovid-19rehberi30mart2020.pdf>. Erişim tarihi: 30.09.2020.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılacak nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 6(4), 543-559.
- Uğraş-Dikmen, A., Kına, M., Özkan, S., & İlhan, M. (2020). *COVID-19 epidemiyolojisi: Pandemiden ne öğrendik*. *Journal of Biotechnology and Strategic Health Research, Covid-19 Özel Sayı*, 29-36. Doi:10.34084/bshr.715153
- United Nations (2020). *Covid-19 response*. <https://www.un.org/en/un-coronavirus-communications-team/united-nations-working-mitigate-covid-19-impact-children>. Erişim tarihi: 15.09.2020.

- Üzümcü, M. (2018). Din öğretiminde özel gereksinimli öğrenciler için uyarlamalar. *Electronic Turkish Studies*, 13(11), 1437-1460.
- World Health Organization (WHO). (2020, Eylül 30). *Coronavirus disease (COVID-19) pandemic*. WHO. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>
- Yasin, Y. (2020, Kasım 30). *Kırılgan gruplar ve covid-19; LGBTİ+*. Türk Tabipleri Birliği. https://www.ttb.org.tr/kutuphane/covid19-rapor_6/covid19-rapor_6_Part55.pdf
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık .
- Yiğit, İ., & Gümüşçü, O. (2016). *Manisa ve çevresinde salgın hastalıkların iskâna etkisi (XVİXX. yy.)*. TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu, 13-14.

EXTENDED ABSTRACT

An “epidemic” is a disease is seen in large numbers in a certain place and time period. A large epidemic occurring between continents is called a "pandemic". There are many historical examples of infectious diseases that have turned into epidemics, endangering public health and causing fear and anxiety to spread.

There are historical records of two major plague epidemics. The first major epidemic seriously affected the Byzantine Empire in the 6th century and Western Europe in the 7th and 8th centuries. The second epidemic started with the famous plague that broke out in the 14th century, but ended with the London plague of 1665 in the 17th century. Tens of thousands of villages were wiped off the map during these periods in Europe. These plague outbreaks began to change people's view of disease and health.

It is possible to give examples from Turkish history of diseases that have turned into epidemics. For example, syphilis became an epidemic in the first years of the Republic and therefore many people, especially in Anatolia contracted this disease. During this period, the work of mobile health teams and free treatments, together with newly opened hospitals and dispensaries, contributed greatly to the fight against the epidemic. Prohibitions and laws enacted during the process also strengthened the fight against syphilis. Despite the conditions of poverty on the one hand and war on the other, the fight against syphilis and other communicable diseases continued uninterruptedly. Therefore, the fight against syphilis in the first years of the Republic was a success. Regarding the Covid-19 outbreak in 2020, it is thought that the spread of the epidemic was prevented by the measures taken, especially the curfews in April and May.

Another epidemic in the Republic of Turkey was malaria. The philosopher John Dewey mentioned the malaria epidemic in Anatolia when he came to Turkey for the education reform. Stating that malaria caused many types of damage, Dewey emphasized that the publication of health information and modern and technical methods helped to reduce disease. He explained

that the Ministry of Health and the Ministry of National Education should work together for this. For example, he emphasized the importance of teaching an applied health knowledge course in schools.

With the emergence of the new type of coronavirus (Covid-19) in 2020, Turkey once again faced having to adopt precautionary practices similar to the period when syphilis and malaria were seen. During the pandemic process, education activities were suspended in Special Education and Rehabilitation Centers, which are private enterprises affiliated to the Ministry of National Education. However, the Ministry of National Education decided on 1 June 2020 that Special Education and Rehabilitation Centers would resume their educational activities on 15 June 2020.

With the decision to restart educational activities, there is a possibility that some problems will arise in terms of both health and education in Special Education and Rehabilitation Centers where support education services are provided. Institutions take measures on many issues, especially cleanliness and hygiene, for the Covid-19 pandemic, and try to fulfill the instructions set by the Ministry of Health and Ministry of National Education to ensure that the education and training is not interrupted.

This study was conducted to determine the opinions of teachers serving in Special Education and Rehabilitation Centers about the resumption of educational activities that were suspended due to the Covid-19 pandemic on 15 June 2020, and the problems experienced with the adaptations made for the pandemic in the institutions they serve.

Qualitative research method was used in the research. Teachers serving in Special Education and Rehabilitation Centers constitute the universe of the study. The sample of the study was selected using the purposeful sampling method. A total of 27 teachers who voluntarily agreed to participate in the study, working in Special Education and Rehabilitation Centers within the borders of Ankara, İzmir and Gaziantep provinces constitute the sample of

this study. Most of the teachers (21) participating in the study are women. In addition, it is seen that eight of the teachers graduated from the Preschool Teaching program, and 14 of them provided training for all need groups. While seven of the teachers had at least six years of experience, and nine teachers were 30 years old and above. The "semi-structured interview" method, one of the interview techniques in qualitative research, was used in the study. Given the Covid-19 pandemic conditions, interviews were conducted by telephone. The interviews were recorded with a tape recorder with the permission of the teachers. The opinions of the participants were determined according to the order of the questions in the interview form and transferred to the findings section. In addition, only one participant's opinion was included in order not to reproduce participant views that were similar.

The opinions of the teachers are divided into three main parts: the start of education is positive, negative because it starts early without taking measures, and education activities start gradually.

In line with the opinions of the participants in the study, it is understood that most of the teachers serving in Special Education and Rehabilitation Centers viewed positively the resumption of educational activities that were interrupted due to the Covid-19 pandemic. Therefore, when making decisions regarding educational activities during extraordinary periods such as pandemics, it is necessary to take the opinions and suggestions of every educator in the educational environment, especially teachers.

Especially if we accept that the decisions to be taken for education directly or indirectly affect the special education schools affiliated to the Ministry of National Education and the Special Education Application and Research Centers and educators operating within the universities, the positive opinions of the teachers about the resumption of educational activities are included in such institutions. It will be both an exemplary resource and an encouragement for teachers who work with students with disabilities.

YAYIN ETİĞİ BEYANI

Bu araştırmanın, Hakkari Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından, 09.09.2020 tarihinde gerçekleştirilen 2020/21 sayılı oturumda, 1 sayılı kararıyla verilen etik kurul izni bulunmaktadır. Bu araştırmanın planlanmasından, uygulanmasına, verilerin toplanmasından verilerin analizine kadar olan tüm süreçte “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Bu araştırmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI BEYANI

Mevcut araştırma birinci yazarın katkılarıyla ortaya konulmuştur.

DESTEK VE TEŞEKKÜR

Araştırmanın ortaya çıkarılması aşamasında katkılarından dolayı Ankara Gazi Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, Gaziantep Atlas Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi ve İzmir Nazım Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi öğretmenlerine teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu çalışma, 16-18 Ekim 2020 tarihleri arasında çevrimiçi düzenlenen 30. Ulusal Özel Eğitim Kongresi’nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmanın yazarı olarak herhangi bir çıkar/çatışması olmadığını ifade ederim.